

**ЛІКУВАЛЬНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА
при захворюваннях нервової системи**

**Анотований
бібліографічний покажчик
трьома мовами**

Укладач Ірина Свістельник

**ЛЕЧЕБНАЯ ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА
при заболеваниях нервной системы**

**Аннотированный библиографический
указатель на трех языках**

Составитель Ирина Свистельник

THERAPEUTIC PHYSICAL CULTURE
at nervous system diseases

Bibliography pointer
with annotations in three languages

Compiler Iryna Svistel'nyk

УДК 615.825:616.8:016
ББК 53.54+56.1:91.9
Л 56

*Серія „Інформаційне забезпечення фізичної рекреації,
реабілітації і здоров'я людини”
Започаткована 2011 року*

Лікувальна фізична культура при захворюваннях нервової системи : анот. бібліогр. покажч. трьома мовами [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2016. – 18 с. (Серія „Інформаційне забезпечення фізичної рекреації, реабілітації і здоров'я людини”, вип. 2).

До анотованого бібліографічного покажчика увійшли друковані (книги, монографії, наукові статті, автореферати дисертацій тощо) та електронні джерела бібліотеки Львівського державного університету фізичної культури. Праці науковців, що досліджують проблеми лікувальної фізичної культури розміщено за рубриками, в алфавітній послідовності прізвищ авторів, анотації подано трьома мовами (українською, російською та англійською); тексти анотацій збережено в авторських варіантах.

Бібліографічні описи складено відповідно до **ДСТУ ГОСТ 7.1:2006** „Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання” та **ДСТУ 3582–2013** „Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила”.

Покажчик призначений для викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів ВНЗ фізкультурного профілю, факультетів фізичного виховання ВНЗ та всіх, хто здійснює наукові дослідження в галузі медицини.

ЛІКУВАЛЬНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

при захворюваннях нервової системи

1. Алексенко Н. В. Особливості впливу лікувальної фізичної культури при невротичних розладах / Алексенко Н. В., Арешина Ю. Б. // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених з міжнар. участю. – Суми, 2012. – С. 272–276.

Анотація. Розглянуто особливості стану здоров'я хворих з невротичними порушеннями, зокрема з проявами неврастенії. Проаналізовано можливі застосування лікувальної фізкультури (ЛФК) як одного з основних засобів фізичної реабілітації з метою зниження невротичних проявів, підвищення рівня стійкості психотравмуючих чинників, зміцнення фізичного та психічного здоров'я даного контингенту хворих. Розкрито методіку проведення занять ЛФК при різних формах неврозу, проаналізовано зміст різних частин заняття.

Ключові слова: лікувальна фізична культура, невротичні порушення, фізичне та психічне здоров'я.

Аннотация. Рассмотрены особенности состояния здоровья больных с невротическими нарушениями, в частности с проявлениями неврастении. Проанализированы возможные применения лечебной физкультуры (ЛФК) как одного из основных средств физической реабилитации с целью снижения невротических проявлений, повышения уровня стойкости психотравмирующих факторов, укрепления физического и психического здоровья данного контингента больных. Раскрыта методика проведения занятий ЛФК при разных формах невроза, проанализировано содержание разных частей занятий.

Ключевые слова: лечебная физическая культура, невротические нарушения, физическое и психическое здоровье.

Annotation. The features of the state of health of patients are considered with neurotic violations, in particular with the displays of nervous breakdown. Possible applications of medical physical education (LFK) are analysed as one of the fixed assets of physical rehabilitation with the purpose of decline of neurotic displays, increase of level of firmness of injuring a psyche factors, strengthening of physical and psychical health of this contingent of patients. The method of lead through of employments of LFK is exposed at the different forms of neurosis, maintenance of different parts of employments is analysed.

Key words: medical physical culture, neurotic violations, physical and psychical health.

2. Баля Я. Б. Вплив лікувальної фізичної культури та фізіотерапії при неврозі нав'язливих станів / Я. Б. Баля // Проблеми фізичного здоров'я фахівців XXI століття : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. – Кіровоград, 2009. – С. 74–78.

Анотація. Стаття присвячена проблемі невротичних станів та способам її вирішення: лікувальній фізичній культурі та фізіотерапії.

Ключові слова: неврози, психологія, реабілітація, лікувальна фізична культура, фізіотерапія, програма реабілітації.

Аннотация. Статья посвящена проблеме невротических состояний и способам ее решения: лечебной физической культуре и физиотерапии.

Ключевые слова: неврозы, психология, реабилитация, лечебная физическая культура, физиотерапия, программа реабилитации.

Annotation. The article is devoted to the problem of neuroticisms and methods of its decision: medical physical culture and physiotherapy.

Key words: neuroses, psychology, rehabilitation, medical physical culture, physiotherapy, program of rehabilitation.

3. Білик О. Практичні рекомендації щодо лікувальної фізичної культури для осіб із хворобою Паркінсона / Ольга Білик // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2008. – Т. 3. – С. 9–11.

Анотація. Вивчивши і проаналізувавши вітчизняні та закордонні літературні джерела, автор статті характеризує основні практичні рекомендації щодо занять лікувальною фізичною культурою з особами, які страждають на хворобу Паркінсона. На основі цих рекомендацій буде сплановано авторську програму фізичної реабілітації.

Ключові слова: хвороба Паркінсона, симптом паркінсонізму, гіпокінезія, ригідність, тремтіння, лікувальна фізична культура.

Аннотация. Изучив и проанализировал отечественные литературные источники, автор статьи рассматривает основные практические рекомендации к занятиям лечебной физической культурой с лицами, которые страдают болезнью Паркинсона. На основании этих рекомендаций будет спланирована авторская программа реабилитации.

Ключевые слова: болезнь Паркинсона, симптом паркинсонизма, гипокинезия, ригидность, дрожание, лечебная физическая культура.

Annotation. After learning and analyze national literature in station is shown main clinical display of Parkinson's disease. It is decrypted the level, which determine the level of disease, on its foundation will be planed, the author's program of physical rehabilitation.

Key words: Parkinson's disease, parkinsonism symptom, hypokinesia, rigidity, trembling.

4. Бобрик Ю. В. Лечебная гимнастика и двигательный режим при реабилитации больных с неврологическими синдромами остеохондроза пояснично-крестцового отдела позвоночника / Ю. В. Бобрик, Н. Н. Каладзе, Н. М. Кулик // Вестник физиотерапии и курортологии. – 2011. – № 1, т. 17. – С. 82–85.

Аннотация. При лечении указанных больных следует избегать шаблонного подбора гимнастических упражнений для „растяжения нерва”. Необходимо помнить о болевой реакции на данный вид движения и назначать облегченные, постепенно усложняемые упражнения; их выполняют ритмично, мягко, в спокойном темпе, со строго постепенным увеличением объема. Целевая установка методических указаний: научить расслаблять мышцы и производить наиболее болезненные движения на выдохе, не усиливать болевых ощущений, амплитуду движений постепенно увеличивать, упражнения проводить «до боли», вначале для пораженной конечности, упражнения постепенно усложняются путем изменения исходного положения верхних и нижних конечностей, следить за правильной осанкой и походкой, постепенно включать организм в работу, воздействовать на пораженный нервно-мышечный аппарат, добиваться полной амплитуды движения и исчезновения боли при движениях.

Ключевые слова: лечебная гимнастика, двигательный режим, реабилитация больных, неврологический синдром остеохондроза.

Анотація. Під час лікування хворих слід уникати шаблонного підбору гімнастичних вправ „розтягування нерва”. Необхідно пам'ятати про больову реакцію на даний вид руху і призначати полегшені, поступово ускладнювальні вправи; їх виконувати ритмічно, м'яко, в спокійному темпі, із поступовим збільшенням обсягів навантаження.

Ключові слова: лікувальна гімнастика, руховий режим, реабілітація хворих, неврологічний синдром остеохондрозу.

Annotation. At treatment of the indicated patients it is necessary to avoid the standard selection of physical drills for „tensions of nerve”. It is necessary to remember about a pain reaction on this type of motion and to appoint the facilitated, gradually complicated exercises; they are executed rhythmically, softly, in a quiet rate, with the strictly gradual increase of volume. Having a special purpose setting, methodical pointing: to teach to weaken muscles and make the most sickly motions on exhalation, not to strengthen feelings of pains, gradually to multiply amplitude of motions, to conduct exercises „to pain”, in the beginning for the staggered extremity, exercises gradually become complicated by the change of initial positions of verhead and lower extremities, to watch after a correct carriage and gait, gradually to plug an organism in work, to affect the staggered nervous muscle vehicle, labour for complete amplitude of motion and disappearance of pain at motions.

Key words: medical gymnastics, motive mode, rehabilitation of patients, neurological syndrome of osteokhondrosis.

5. Бортфельд С. А. Лечебная физическая культура и массаж при детском церебральном параличе / С. А. Бортфельд, Е. И. Рогачева. – Ленинград : Медицина, 1986. – 176 с., ил.

Аннотация. В книге излагаются методики лечебной физкультуры и массажа при разных видах двигательных нарушений у детей, страдающих

детским церебральным параличом. Изложение материала обеспечивает освоение целостного подхода — правильного сочетания лечения, воспитания и обучения ребенка. Издание предназначено для персонала соответствующих лечебных учреждений — методистов и членов семьи, активно участвующих в восстановительном лечении.

Ключевые слова: лечебная физическая культура, массаж, детский церебральный паралич.

Анотація. У книзі викладені методики лікувальної фізкультури і масажу при різних видах рухових порушень у дітей, що страждають дитячим церебральним паралічем. Виклад матеріалу забезпечує засвоєння цілісного підходу — правильного поєднання лікування, виховання і навчання дитини.

Ключові слова: лікувальна фізична культура, масаж, дитячий церебральний параліч.

Annotation. In a book the methods of medical physical education and massage are expounded at the different types of motive violations for children, sufferings child's cerebral paralysis. Exposition of material is provided by mastering of integral approach — correct combination of treatment, education and teaching of child. Edition is intended for the personnel of the proper medical establishments — methodists and family members, participating actively in restoration treatment.

Key words: medical physical culture, massage, child cerebral paralysis.

6. Ильяшенко Г. В. Особенности методики лечебной физической культуры при гемипарезах / Ильяшенко Г. В. // Вопросы лечебной физической культуры и спортивного массажа : сб. материалов науч. конф. каф. лечебной физ. культуры и спорт. массажа. — Москва : ГЦОЛИФК, 1972. — С. 72–76.

Анотація. Для того, чтобы ускорить восстановление утраченных функций и вызвать произвольное сокращение мышцы паретичной конечности, нами были предложены стимулирующие воздействия на паретичные мышцы, основанные на использовании рефлекса на быстрое растяжение мышцы в сочетании с активной (произвольной) посылкой импульса в ту группу мышц, которая подверглась стимуляции.

Ключевые слова: лечебная физическая культура, методика, гемипарезы.

Анотація. З метою прискорення відновлення втрачених функцій і виклику довільного скорочення м'яза паретичної кінцівки, були запропоновані стимулюючі дії на паретичні м'язи, засновані на використанні рефлексу на швидке розтягування м'яза у поєднанні з активною (довільною) посилкою імпульсу в ту групу м'язів, яка піддалася стимуляції.

Ключові слова: лікувальна фізична культура, методика, геміпарези.

Annotation. In order to accelerate renewal of the lost functions and cause arbitrary reduction of muscle of paretichnoy extremity, we offered affecting of stimulants paretichnye muscles, based on the use of reflex on rapid tension of muscle in combination with the active (arbitrary) parcel of impulse in that group of muscles, which was exposed to stimulation.

Key words: *medical physical culture, method, gemiparezy.*

7. Карепов Г. В. ЛФК и физиотерапия в системе реабилитации больных травматической болезнью спинного мозга / Карепов Г. В. – Киев : Здоров'я, 1991. – 184 с.

Аннотація. В книзі дана характеристика функціонального стану апарату опори і руху у хворих, що перенесли спинальну травму. Визначені цілі і завдання відновного лікування з використанням фізичних чинників, ЛФК, масажу. Викладені протипоказання до проведення фізіотерапії і ЛФК при тих або інших проявах травматичної хвороби спинного мозку, описані приватні методика, запропоновані оригінальні методи, що раніше не застосовувалися в лікувальній практиці при спинальних пошкодженнях. Обговорені принципи вибору, обсяг, поєднання, послідовність і диференційоване застосування процедур в різних стадіях травматичної хвороби.

Ключевые слова: *лечебная физическая культура, методика, функциональное состояние.*

Анотація. У книзі дана характеристика функціонального стану апарату опори і руху у хворих, що перенесли спинальну травму. Визначені цілі і завдання відновного лікування з використанням фізичних чинників, ЛФК, масажу. Викладені протипоказання до проведення фізіотерапії і ЛФК при тих або інших проявах травматичної хвороби спинного мозку, описані приватні методика, запропоновані оригінальні методи, що раніше не застосовувалися в лікувальній практиці при спинальних пошкодженнях. Обговорені принципи вибору, обсяг, поєднання, послідовність і диференційоване застосування процедур в різних стадіях травматичної хвороби.

Ключові слова: *лікувальна фізична культура, методика, функціональний стан.*

Annotation. *In a book description of the functional state of vehicle of support and motion is given at patients, carrying a spinal trauma. Aims and tasks of restoration treatment are certain with the use of physical factors, LFK, massage. Testimonies are expounded to the n conducting of physiotherapy and LFK at those or other displays of traumatic illness of spinal cord, private methods are described, original methods, before not used in medical practice at spinal damages, are offered. Principles of choice, volume, combination, sequence and differentiated application of procedures in the different stages of traumatic illness, are discussed.*

Key words: *medical physical culture, method, functional state.*

8. Лечебная физкультура в реабилитации постинсультных больных / Добровольский В. К. [и др.]. – Ленинград : Медицина, 1986. – 144 с, ил. – (Б-ка сред. мед. работника).

Аннотація. В книзі приведені методи реабілітації хворих, перенесших мозговий інсульт. Уделено увагу відновленню активних рухів і

проведению профилактики контрактур и их лечению в раннем и позднем периодах.

Ключевые слова: лечебная физическая культура, реабилитация, инсульт.

Анотація. У книзі наведені методи реабілітації хворих, які перенесли мозковий інсульт. Приділено увагу відновленню активних рухів та проведення профілактики контрактур і їх лікування в ранньому і пізньому періодах.

Ключові слова: лікувальна фізична культура, реабілітація, інсульт.

Annotation. The methods of rehabilitation of patients, carrying a cerebral stroke are resulted in a book. Attention renewal of active motions and lead through of prophylaxis of contracture and their treatment is spared in early and late periods.

Key words: therapeutic physical training, rehabilitation, stroke.

9. Методическая разработка к практическим занятиям по лечебной физической культуре при заболеваниях нервной системы. – Алма-Ата, 1988. – 24 с.

Аннотація. Методическая разработка является дополнением к основному учебному материалу. В ней рассматриваются вопросы патологии центральной и периферической нервной системы и использования лечебной физической культуры при заболеваниях. Предназначается для студентов институтов физической культуры и инструкторов по ЛФК.

Ключевые слова: лечебная физкультура, патология, нервная система.

Анотація. Методична розробка є доповненням до основного навчального матеріалу. У ній розглядаються питання патології центральної і периферичної нервової системи і використання лікувальної фізичної культури при захворюваннях. Рекомендована студентам інститутів фізичної культури і інструкторам з ЛФК.

Ключові слова: лікувальна фізкультура, патологія, нервова система.

Annotation. Methodical development is adding to basic educational material. In her the questions of pathology of the central and peripheral nervous system and use of medical physical culture are examined at diseases. Targets at the students of institutes of physical culture and instructors on LFK.

Key words: medical physical education, pathology, nervous system.

10. Моисеев В. А. Некоторые способы тренировки и поддержания ортостатической устойчивости в методике лечебной физкультуры при поражении спинного мозга : автореф. дис. .. канд. пед. наук : [спец.] 13.00.04 „Теория и методика физического воспитания и спортивной тренировки (включая методику лечебной физкультуры)” / Моисеев Виталий Алексеевич ; Гос. центр. ин-т физ. культуры. – Москва, 1976. – 32 с.

Аннотація. Исследовано состояние гемодинамики сосудистого тонуса и электрической активности антигравитационных мышц у больных с различными уровнями поражения спинного мозга, находящихся в условиях длительной гиподинамии и с ортостатической неустойчивостью.

Разработана схема тренировки ортостатической устойчивости на ортостоле. Выявлены возможности положительного влияния электрической стимуляции на функцию антигравитационных мышц корпуса и нижних конечностей и тем самым на ортостатическую устойчивость. Впервые предложен метод сочетания электрической стимуляции антигравитационных мышц с тренировкой на ортостоле. Изучено воздействие избыточного давления на нижнюю часть тела для поддержания ортостатической устойчивости в тех случаях, когда невозможно применение вышеописанных методов тренировки больных с поражением спинного мозга.

Ключевые слова: лечебная физическая культура, методика, поражения спинного мозга.

Анотація. Досліджено стан гемодинаміки судинного тону і електричної активності антигравітаційних м'язів у хворих з різними рівнями ураження спинного мозку, що знаходяться в умовах тривалої гіподинамії і з ортостатичною нестійкістю. Розроблена схема тренування ортостатичної стійкості на ортостолі. Виявлені можливості позитивного впливу електричної стимуляції на функцію антигравітаційних м'язів корпусу і нижніх кінцівок і тим самим на ортостатичну стійкість. Вперше запропонований метод поєднання електричної стимуляції антигравітаційних м'язів з тренуванням на ортостолі. Вивчена дія надмірного тиску на нижню частину тіла для підтримки ортостатичної стійкості в тих випадках, коли неможливе застосування вищевказаних методів тренування хворих з ураженням спинного мозку.

Ключові слова: лікувальна фізична культура, методика, ураження спинного мозку.

Annotation. The state of hemodynamic of vascular tone and electric activity of muscles of antigravities is explored at patients with the different levels of defeat of spinal cord, being in the conditions of protracted gipodinamy and with orthostatic instability. The chart of training of orthostatic stability is developed on orthostatic ortotable. Possibilities of the positive influencing of electric stimulation are exposed on the function of muscles of antigravities of corps and lower extremities and the same on orthostatic stability. The method of combination of electric stimulation of muscles of antigravities is first offered with training on ortotable. Affecting of surplus pressure is studied lower part of body for maintenance of ortostatic stability in those cases, when application of methods of training of patients is impossible with the defeat of spinal cord.

Key words: medical physical culture, method, defeats of spinal cord.

11. Мошков В. Н. Лечебная физическая культура в клинике нервных болезней / Мошков В. Н. – Москва : Медгиз, 1959. – 255 с.

Аннотація. В книзі в систематическому изложении рассматриваются вопросы применения лечебной физкультуры при заболеваниях и травмах нервной системы (центральной и периферической). Книга является пособием

для врачей–невропатологов, лечебной физической культуры и методистов лечебной физической культуры.

Ключевые слова: лечебная физическая культура, нервные болезни, лечение.

Анотація. У книзі розглядаються питання застосування лікувальної фізкультури при захворюваннях і травмах нервової системи (центральної і периферичної). Книга є практичним посібником для лікарів-невропатологів, лікувальної фізичної культури і методистів з лікувальної фізичної культури.

Ключові слова: лікувальна фізична культура, нервові хвороби, лікування.

Annotation. In a book in systematic exposition the questions of application of medical physical education are examined at diseases and traumas of the nervous system (central and peripheral). A book is a manual for doctors-neurologists, medical physical culture and methodists of medical physical culture.

Key words: medical physical culture, nervous illnesses, treatment.

12. Никитин В. Я был эпилептиком / Владимир Никитин // Физкультура и спорт. – 1991. – № 10. – С. 18–21.

Аннотация. Представлен комплекс восстановительных физических упражнений для людей с разными психическими заболеваниями.

Ключевые слова: физические упражнения, культура питания.

Анотація. Представлений комплекс лікувальних фізичних вправ для людей з різними психічними захворюваннями.

Ключові слова: фізичні вправи, культура харчування.

Annotation. The complex of physical exercises is presented for people with different psychical diseases.

Key words: physical exercises, culture of feed.

13. Ольховик А. В. Використання елементів музичної ритміки у процесі фізичної реабілітації студентів спеціальної медичної групи із захворюванням на вегето-судинну дистонію за змішаним типом / Ольховик А. В. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2014. – Вип. 3К(45)14. – С. 224–228.

Анотація. У статті досліджено вплив музичної ритміки на заняттях лікувальної фізичної культури зі студентами Української академії банківської справи із захворюванням на вегето-судинну дистонію за змішаним типом. Охарактеризовано методіку проведення занять із лікувальної фізична культура: темп, ритм виконання вправ в різні частини заняття в поєднанні із музичною ритмікою.

Ключові слова: студенти, музична ритміка, вегето-судинна дистонія, лікувальна фізична культура, спеціальна медична група, музичний твір.

Аннотация. В статье исследовано влияние музыкальной ритмики на занятиях лечебной физической культуры со студентами Украинской академи. банковского дела с заболеванием вегето-сосудистой дистонии по смешанному типу. Охарактеризовано методіку проведения занятий по

лечебной физической культуре: темп, ритм выполнения упражнений в различные части занятия в сочетании с музыкальной ритмикой.

Ключевые слова: студенты, музыкальная ритмика, вегето-сосудистая дистония, лечебная физическая культура, специальная медицинская группа, музыкальное произведение.

Annotation. In article investigates the impact of musical rhythm in class medical physical culture with students of Ukrainian Academy of Banking with disease of vegetative-vascular dystonia for mixed type. Was described methods of Basses with medical physical culture: rate, rhythm exercises in various parts of the training in conjunction with the musical rhythm.

Key words: students, musical rhythm, vegetative-vascular dystonia, medical physical culture, special medical group, musical piece.

14. Пасічник В. М. Лікувальна фізична культура як складова фізичної реабілітації при остеохондрозі попереково-крижового відділу хребта / Пасічник В. М. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 7. – С. 76–79.

Анотація. Проаналізовано застосування лікувальної фізичної культури у фізичній реабілітації при остеохондрозі попереково-крижового відділу хребта. Розглядаються причини виникнення та клінічні прояви захворювання. Висвітлений механізм лікувального впливу фізичних вправ і характеристика рухових режимів. Вправи підібрані з урахуванням періоду захворювання, особливостями його протікання і функціональним станом пацієнта. Зазначається, що наростаюча тренуваність забезпечує організму адаптацію до навантажень і приводить до ліквідації порушень.

Ключові слова: остеохондроз, хребет, фізичні вправи, руховий режим, попереково-крижовий відділ.

Аннотация. Проанализировано применение лечебной физической культуры в физической реабилитации при остеохондрозе пояснично-крестцового отдела позвоночника. Рассматриваются причины возникновения и клинические проявления заболевания. Освещен механизм лечебного влияния физических упражнений и характеристика двигательных режимов. Упражнения подобраны с учетом периода заболевания, особенностями его протекания и функциональным состоянием пациента. Отмечается, что нарастающая тренированность обеспечивает организму адаптацию к нагрузкам и приводит к ликвидации нарушений.

Ключевые слова: остеохондроз, позвоночник, физические упражнения, двигательный режим, пояснично-крестцовый отдел.

Annotation. The analysis of application of medical physical culture is resulted in a physical rehabilitation at the osteochondrosis of the lumbosacral spine. Reasons of origin and clinical displays of disease are examined. The mechanism of medical influence of physical exercises and description of the motive modes is lighted up. Exercises are neat taking into account the period of disease, by the features of his flowing and functional state of patient. It is marked that the increasing trained

provides an organism adaptation to loadings and results in liquidation of violations.

Key words: *osteochondrosis, spine, physical exercises, motive mode, lumbosacral spine.*

15. Родин В. А. Лечебная физкультура и массаж в реабилитации постинсультных больных // Фізична культура, спорт та здоров'я : зб. наук. робіт ХДАФК. – Харків, 1997. – С. 234–235.

Аннотація. Проанализированы результаты проведенного лечения по ускорению возобновления функций организма больных, перенесших инсульт. Предложена методика лечебной гимнастики.

Ключевые слова: лечебная физическая культура, массаж, реабилитация, инсульт.

Анотація. Проаналізовано результати проведеного лікування з прискорення відновлення функцій організму хворих, що перенесли інсульт. Запропоновано методику лікувальної гімнастики.

Ключові слова: лікувальна фізична культура, масаж, реабілітація, інсульт.

Annotation. The results of the conducted treatment are analyzed from the acceleration of proceeding in the functions of organism of patients which carried a stroke. The method of medical gymnastics is offered.

Key words: *medical physical culture, massage, rehabilitation, stroke.*

16. Рогачева Е. И. Лечебная физкультура и массаж при детских церебральных параличах : метод. реком. для родителей / Е. И. Рогачева, М. С. Лаврова. – Ленинград : Медицина, 1977. – 95 с., ил. (Сер. Научно-популярная медицинская литература).

Аннотація. Книга является пособием при воспитании детей, страдающих церебральным параличом. Авторы приводят подробные методики лечебной гимнастики, физического воспитания и приемы массажа. Весь материал сопровождается богатой иллюстрацией, убеждающей в том, что кропотливые повседневные занятия с детьми вырабатывают у них необходимые элементы самостоятельности и приспособленности к жизненным условиям. Издание рассчитано на родителей, занимающихся с детьми в домашних условиях. Оно также может служить полезным пособием для медицинских работников стационаров и школ-интернатов для детей, больных церебральным параличом.

Ключевые слова: лечебная физическая культура, массаж, детский церебральный паралич.

Анотація. Книга є посібником при вихованні дітей, що страждають церебральним паралічем. Автори наводять детальні методики лікувальної гімнастики, фізичного виховання і прийоми масажу. Весь матеріал супроводжується багатою ілюстрацією, яка переконує в тому, що повсякденні заняття з дітьми виробляють у них необхідні елементи самостійності і пристосованості до життєвих умов. Видання розраховане

на батьків, які займаються з дітьми в домашніх умовах. Воно також може служити корисним посібником для медичних працівників стаціонарів та шкіль-інтернатів для дітей, хворих на церебральний параліч.

Ключові слова: лікувальна фізична культура, масаж, дитячий церебральний параліч.

Annotation. *The book is a tool for educating children with cerebral palsy. The authors provide detailed methods of physiotherapy, exercise and massage techniques. All material is accompanied by a rich illustration, we see that live daily activities with the children develop they need elements of independence and adaptability to the conditions of life. The publication is targeted at parents dealing with children at home. It can also serve as a useful tool for health care workers of hospitals and boarding schools for the children with cerebral palsy.*

Key words: *medical physical culture, massage and cerebral palsy.*

17. Стороженко О. П. Застосування масажу та лікувальної фізичної культури при невриті лицьового нерву / О. П. Стороженко // Проблеми фізичного здоров'я фахівців XXI століття : матеріали III Всеукр. наук.–практ. конф. – Кіровоград, 2009. – С. 189–192.

Анотація. *У роботі йде мова про те, як комплексно застосовувати масаж, ЛФК та фізіотерапію при захворюванні неврита лицьового нерва. Стаття містить матеріали про причини виникнення, перебіг та способи лікування такого захворювання, як неврит лицьового нерва.*

Ключові слова: *здоров'я, обличчя, масаж, фізіотерапія, лікувальна фізична культура.*

Аннотация. *В работе идет речь о том, как комплексно применять массаж, ЛФК и физиотерапию при болезни неврита лицевого нерва. Эта статья содержит материалы о причинах возникновения, протекании и способах лечения такой болезни, как неврит лицевого нерва.*

Ключевые слова: *здоровье, лицо, массаж, физиотерапия, лечебная физическая культура.*

Annotation. *In-process speech goes about that, how complex to apply a massage, LFK and physiotherapy at illness of neuritis of facial nerve. This article contains materials about reasons of origin, flowing and methods of treatment of such illness, as neuritis of facial nerve.*

Key words: *health, person, massage, physiotherapy, medical physical culture.*

18. Фролов Є. В. Застосування лікувальної фізичної культури та фізіотерапії при неврозах / Є. В. Фролов // Проблеми фізичного здоров'я фахівців XXI століття : матеріали III Всеукр. наук.–практ. конф. – Кіровоград, 2009. – С. 194–197.

Анотація. *Ця робота розкриває сутність та зміст реабілітації при захворюваннях нервової системи; дає змогу дізнатися наскільки є ефективними застосування лікувальної фізичної культури, фізіотерапії та інших методів реабілітації при лікуванні неврозів.*

Ключові слова: реабілітація, лікувальна фізична культура, невроз, фізіотерапія, нервова система.

Аннотація. Эта работа раскрывает суть и смысл реабилитации при заболеваниях нервной системы; дает возможность узнать насколько являются эффективными применения лечебной физической культуры, физиотерапии и других методов реабилитации при лечении неврозов.

Ключевые слова: реабилитация, ЛФК, невроз, физиотерапия, нервная система.

Annotation. This work is devoted to the essence and sense at the disease of the nervous system.

Key words: rehabilitation, medical physical culture, neurosis, physiotherapy, nervous system.

19. Штеренгерц А. Е. Лечебная физкультура и массаж при заболеваниях и травмах нервной системы у детей / Штеренгерц А. Е. – Киев : Здоров'я, 1989. – 192 с.

Аннотація. В книге обобщен многолетний опыт автора по динамическому изучению влияния различных методик лечебной физической культуры и массажа, описан физиологический механизм их воздействия на детей с заболеваниями нервной системы. В специальной части даны конкретные методики лечебной физкультуры и массажа при заболеваниях нервной системы, в том числе наследственных, травмах позвоночного столба, спинного и головного мозга, неврозах и др.

Ключевые слова: лечебная физическая культура, массаж, травмы, заболевания, нервная система, дети.

Анотація. У книзі узагальнений багаторічний досвід автора з вивчення динамічного впливу різних методик лікувальної фізичної культури і масажу, описаний фізіологічний механізм їх дії на дітей із захворюваннями нервової системи. У спеціальній частині подані конкретні методики лікувальної фізкультури і масажу при захворюваннях нервової системи, зокрема спадкових, травмах хребетного стовпа, спинного і головного мозку, неврозах та ін. Призначена для лікарів лікувальної фізкультури, невропатологів, педіатрів, ортопедів і курортологів.

Ключові слова: лікувальна фізична культура, масаж, травми, захворювання, нервова система, діти.

Annotation. In a book long-term experience of author is generalized on the dynamic study of influencing of different methods of medical physical culture and massage, the physiological mechanism of their affecting is described children with nervous diseases. In the special part the concrete methods of medical physical education and massage are given at nervous diseases, including inherited, traumas of vertebral post, spinal and head cord, neuroses and other. Intended for the doctors of medical physical education, neurologists, paediatricians, orthopaedists and kurortologov.

Key words: *medical physical culture, massage, traumas, diseases, nervous system, children.*

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Алексенко Н. В.	1
Арешина Ю. Б.	1
Баля Я. Б.	2
Білик О.	3
Бобрик Ю. В.	4
Бортфельд С. А.	5
Добровольский В. К.	8
Ильяшенко Г. В.	6
Каладзе Н. Н.	4
Карепов Г. В.	7
Кулик Н. М.	4
Лаврова М. С.	15
Моисеев В. А.	10
Мошков В. Н.	11
Никитин В.	12
Пасічник В. М.	13
Рогачева Е. И.	5,15
Родин В. А.	14
Стороженко О. П.	16
Фролов Є. В.	17
Штеренгерц А. Е.	18

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ЛІКУВАЛЬНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА
при захворюваннях нервової системи**

**Анотований бібліографічний покажчик
трьома мовами**

Укладач – Ірина Свістельник